

Prof. univ. dr. Marieta Safta
Universitatea „Titu Maiorescu”, Facultatea de Drept

Drept constituțional și instituții politice

Vol. II. Instituții politice

Ediția a 5-a, revizuită

Editura
Hamangiu
2024

Cuprins

TITLUL I. INSTITUȚIILE POLITICE	1
TITLUL II. PUTEREA ORGANIZATĂ STATAL	3
Capitolul I. Teorie generală	3
<i>Secțiunea 1. Caracterizarea puterii organizate statale .....</i>	<i>3</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Trăsăturile puterii organizate statale .....</i>	<i>4</i>
§1. Puterea de stat, formă a puterii	4
§2. Caracterul organizat	4
§3. Unicitatea	5
§4. Caracterul de constrângere	5
§5. Suveranitatea	6
Capitolul al II-lea. Separația puterilor în stat	9
TITLUL III. TEORIA STATULUI	16
Capitolul I. Definiția și elementele statului	16
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de stat .....</i>	<i>16</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Elementele statului .....</i>	<i>17</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Autoritățile (instituțiile) statului .....</i>	<i>19</i>
Capitolul al II-lea. Forma statului	21
<i>Secțiunea 1. Noțiune .....</i>	<i>21</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Forma de guvernământ .....</i>	<i>21</i>
§1. Definiție	21
§2. Clasificare	21
<i>Secțiunea a 3-a. Regimul politic .....</i>	<i>23</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Structura de stat .....</i>	<i>24</i>
§1. Noțiune	24
§2. Formele structurii de stat	24
Capitolul al III-lea. Caracterele statului român	27
TITLUL IV. PARTIDELE POLITICE	32
Capitolul I. Apariția partidelor politice	32
Capitolul al II-lea. Conceptul de „partid politic”. Funcțiile partidelor politice	36
<i>Secțiunea 1. Trăsături definitorii .....</i>	<i>36</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Definiții ale partidelor politice .....</i>	<i>38</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Funcții ale partidelor politice .....</i>	<i>39</i>

Capitolul al III-lea. Clasificări ale partidelor politice.....	41
Capitolul al IV-lea. Sisteme de partide. Clasificări.....	44
Capitolul al V-lea. Partidele politice în România.....	46
<i>Secțiunea 1. Reglementare .....</i>	<i>46</i>
§1. Norme constituționale de referință	46
§2. Norme infraconstituționale de referință.....	48
<i>Secțiunea a 2-a. Organizarea partidelor politice .....</i>	<i>48</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Înregistrarea partidelor politice .....</i>	<i>49</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Funcționarea partidelor politice .....</i>	<i>50</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Finanțarea partidelor politice .....</i>	<i>56</i>
<i>Secțiunea a 6-a. Încetarea activității partidelor politice .....</i>	<i>61</i>
§1. Modalitățile de încetare a activității partidelor politice	61
§2. Constatarea neconstituționalității partidelor politice	61
§3. Dizolvarea pe cale judecătorească a unui partid politic.....	64
§4. Limite ale libertății de asociere în partide politice	65
TITLUL V. SISTEMUL ELECTORAL	73
Capitolul I. Considerații generale.....	73
Capitolul al II-lea. Drepturile electorale ale cetățenilor români.....	77
<i>Secțiunea 1. Dreptul de vot .....</i>	<i>77</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul de a fi ales .....</i>	<i>78</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European.....</i>	<i>79</i>
Capitolul al III-lea. Scrutinul.....	81
<i>Secțiunea 1. Concept .....</i>	<i>81</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Sistemul majoritar.....</i>	<i>81</i>
§1. Caracterizare	81
§2. Scrutinul majoritar uninominal	81
§3. Scrutinul majoritar de listă (plurinominal).....	83
<i>Secțiunea a 3-a. Sistemele electorale cu reprezentare proporțională.....</i>	<i>84</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Sisteme mixte .....</i>	<i>85</i>
§1. Caracterizare	85
§2. Clasificare	85
Capitolul al IV-lea. Organizarea și desfășurarea alegerilor în România	86
<i>Secțiunea 1. Alegerile pentru Parlament.....</i>	<i>86</i>
§1. Scrutinul	86

§2. Aducerea la cunoștință a datei alegerilor. Campania electorală.....	86
§3. Circumscripțiile electorale.....	87
§4. Birourile electorale. Oficiile electorale.....	87
§5. Secțiile de votare.....	92
§6. Registrul electoral.....	93
§7. Listele electorale.....	96
§8. Candidaturile.....	97
§9. Desfășurarea votării.....	99
§10. Stabilirea rezultatelor votării.....	101
§11. Constatarea rezultatelor alegerilor.....	104
11.1. Stabilirea pragului electoral.....	104
11.2. Repartizarea mandatelor de deputat, respectiv de senator.....	104
§12. Publicarea rezultatelor alegerilor.....	108
§13. Votul prin corespondență.....	108
<i>Secțiunea a 2-a. Alegerile pentru Parlamentul European.....</i>	<i>112</i>
§1. Listele electorale. Competențe ale Autorității Electorale Permanente.....	112
§2. Candidaturile.....	113
§3. Desfășurarea votării.....	115
§4. Stabilirea rezultatelor votării.....	116
§5. Atribuirea mandatelor.....	117
TITLUL VI. REFERENDUMUL.....	121
Capitolul I. Noțiune.....	121
Capitolul al II-lea. Tipuri de referendum.....	122
Capitolul al III-lea. Funcțiile referendumului.....	123
Capitolul al IV-lea. Regimul juridic al referendumului în România.....	124
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei și tipuri de referendum.....</i>	<i>124</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Reguli generale privind referendumul național.....</i>	<i>125</i>
§1. Tipuri de referendum.....	125
§2. Participarea la referendum.....	125
§3. Valabilitatea referendumului.....	125
<i>Secțiunea a 3-a. Organizarea și desfășurarea referendumului.....</i>	<i>129</i>
§1. Stabilirea obiectului și a datei referendumului.....	129
§2. Organizarea referendumului.....	132
§3. Campania pentru referendum.....	134
§4. Desfășurarea referendumului.....	134

§5. Stabilirea rezultatelor referendumului.....	135
<i>Secțiunea a 4-a. Rolul Curții Constituționale în cadrul procedurii referendumului.....</i>	<i>136</i>
Capitolul al V-lea. Efectele referendumului.....	155
TITLUL VII. PARLAMENTUL.....	158
Capitolul I. Caracterizarea și funcțiile Parlamentului.....	158
<i>Secțiunea 1. Caracterizarea Parlamentului. Istoric.....</i>	<i>158</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Funcțiile Parlamentului.....</i>	<i>160</i>
§1. Funcția de reprezentare.....	160
§2. Funcția legislativă.....	161
§3. Funcția de stabilire a direcțiilor principale ale activității social-economice, culturale, statale și juridice.....	164
§4. Funcția de alegere, formare, avizarea formării, numire sau revocare a unor autorități statale.....	165
§5. Funcția de control.....	165
§6. Funcția de conducere în politica externă.....	178
§7. Funcția de organizare internă.....	184
Capitolul al II-lea. Structura Parlamentului și organizarea lui internă.....	185
<i>Secțiunea 1. Structura Parlamentului.....</i>	<i>185</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Autonomia regulamentară și bugetară a Parlamentului.....</i>	<i>190</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Organizarea internă a Parlamentului.....</i>	<i>195</i>
§1. Grupurile politice parlamentare.....	195
§2. Birourile.....	198
§3. Comisiile parlamentare.....	202
Capitolul al III-lea. Funcționarea Parlamentului.....	220
<i>Secțiunea 1. Mandatul sau legislatura.....</i>	<i>220</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Sesiunea.....</i>	<i>221</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Ședința.....</i>	<i>222</i>
Capitolul al IV-lea. Actele Parlamentului.....	224
<i>Secțiunea 1. Categoriile de acte.....</i>	<i>224</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Legea, ca act juridic al Parlamentului.....</i>	<i>224</i>
§1. Conceptul de lege. Clasificări.....	224
§2. Procedura adoptării legilor.....	226
2.1. Inițiativa legislativă.....	226
2.2. Pregătirea legii. Expunerea de motive, nota de fundamentare, studiul de impact.....	230
2.3. Soluțiile legislative propuse și redactarea legii.....	232

2.4. Avizarea proiectelor de legi și a propunerilor legislative	235
2.5. Dezbaterea și adoptarea proiectului de lege.....	236
2.5.1. <i>Sesizarea Camerelor Parlamentului</i>	236
2.5.2. <i>Dezbaterea și avizarea de către comisiile permanente competente</i>	240
2.5.3. <i>Procedura amendamentelor. Dezbaterile în plen</i>	241
2.5.4. <i>Votarea proiectului de lege</i>	244
2.6. Posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale pentru exercitarea controlului de constituționalitate al legii înainte de promulgare. Efectul deciziilor Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității legii în control <i>a priori</i>	248
2.7. Promulgarea. Reexaminarea legii la cererea Președintelui României.....	250
2.8. Publicarea legii	251
2.9. Procedura de urgență.....	252
2.10. Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege	253
<i>Secțiunea a 3-a. Hotărârea, act juridic al Parlamentului</i>	255
<i>Secțiunea a 4-a. Moțiunile</i>	259
§1. Noțiune și clasificare	259
1.1. Moțiunile simple.....	259
1.2. Moțiunea de cenzură.....	261
1.2.1. <i>Caracterizare și reglementare</i>	261
1.2.2. <i>Etape procedurale</i>	262
<i>Secțiunea a 5-a. Actele structurilor interne ale Parlamentului</i>	264
Capitolul al V-lea. Deputații și senatorii	265
<i>Secțiunea 1. Statutul deputaților și senatorilor</i>	265
<i>Secțiunea a 2-a. Dobândirea/pierderea calității de deputat/senator</i>	267
<i>Secțiunea a 3-a. Drepturile și obligațiile deputaților și senatorilor</i>	268
<i>Secțiunea a 4-a. Imunitatea parlamentară</i>	269
<i>Secțiunea a 5-a. Incompatibilități</i>	272
<i>Secțiunea a 6-a. Principii de conduită parlamentară. Răspundere și sancțiuni</i>	277
Capitolul al VI-lea. Consiliul Legislativ	281

TITLUL VIII. PUTEREA EXECUTIVĂ	286
Capitolul I. Aspecte generale.....	286
Capitolul al II-lea. Președintele României	287
<i>Secțiunea 1. Rol și atribuții .....</i>	<i>287</i>
§1. Dispoziții constituționale de referință	287
§2. Atribuții privind legiferarea	289
§3. Atribuții privind organizarea și funcționarea puterilor publice.....	291
§4. Atribuții privind alegerea, formarea, avizarea formării, numirea sau revocarea unor autorități publice	292
§5. Atribuții în domeniul apărării țării și asigurării ordinii publice.....	305
§6. Atribuții în domeniul politicii externe	306
§7. Atribuții ce decurg din obligațiile României de stat membru al Uniunii Europene	306
§8. Alte atribuții	308
<i>Secțiunea a 2-a. Alegerea Președintelui României.....</i>	<i>309</i>
§1. Considerații generale. Cadru normativ	309
§2. Desfășurarea alegerilor	310
2.1. Listele electorale. Secțiile de votare.....	310
2.2. Birourile electorale.....	311
2.3. Candidaturile	311
2.4. Desfășurarea votării	312
2.5. Stabilirea rezultatului alegerilor	317
§3. Rolul Curții Constituționale în procesul electoral pentru alegerea Președintelui României	319
3.1. Cadru legal	319
3.2. Soluționarea contestațiilor privind înregistrarea sau respingerea înregistrării candidaturilor sau a semnelor electorale	322
3.3. Soluționarea contestațiilor privind împiedicarea unui partid sau a unei formațiuni politice ori a unui candidat de a-și desfășura campania electorală	324
3.4. Soluționarea contestațiilor privind anularea rezultatelor alegerilor	324
3.5. Confirmarea și validarea rezultatului alegerilor.....	325
<i>Secțiunea a 3-a. Răspunderea Președintelui României.....</i>	<i>335</i>
§1. Imunitatea Președintelui României.....	335
§2. Răspunderea politică a Președintelui României.....	340
§3. Răspunderea penală.....	341

<i>Secțiunea a 4-a. Actele Președintelui României</i>	343
§1. Decretul.....	343
1.1. Caracterizare generală.....	343
1.2. Clasificări	344
§2. Mesaje, declarații, apeluri	349
Capitolul al III-lea. Guvernul	353
<i>Secțiunea 1. Rolul, funcțiile și atribuțiile Guvernului</i>	353
<i>Secțiunea a 2-a. Structura și conducerea Guvernului</i>	354
<i>Secțiunea a 3-a. Funcționarea Guvernului</i>	355
<i>Secțiunea a 4-a. Actele Guvernului</i>	357
§1. Categoriile de acte	357
§2. Delegarea legislativă.....	357
2.1. Norme constituționale de referință	357
2.2. Statuări în jurisprudența Curții Constituționale cu privire la regimul ordonanțelor de urgență ale Guvernului	359
§3. Regimul juridic al hotărârilor de Guvern	366
3.1. Adoptarea Hotărârilor de Guvern	366
3.2. Hotărârile de Guvern, acte de organizare a executării legilor.....	371
TITLUL IX. AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ	379
Capitolul I. Delimitări conceptuale	379
Capitolul al II-lea. Instanțele judecătorești	380
<i>Secțiunea 1. Categoriile de instanțe judecătorești</i>	380
§1. Înalta Curte de Casație și Justiție	380
§2. Curțile de apel.....	381
§3. Tribunalele	381
§4. Judecătoriile.....	382
§5. Instanțele militare.....	382
§6. Instanțele extraordinare și instanțele specializate	382
<i>Secțiunea a 2-a. Specificul activității jurisdicționale și principiile fundamentale potrivit cărora se realizează justiția</i>	386
§1. Independența judecătorului și supunerea lui numai legii.....	386
§2. Principiul legalității	390
§3. Accesul liber la justiție	390
§4. Justiția se realizează în mod egal pentru toți	391
§5. Dreptul la apărare	391
§6. Prezumția de nevinovăție	392
§7. Publicitatea ședințelor de judecată	392
§8. Folosirea limbii oficiale și a limbii materne în justiție	392

Capitolul al III-lea. Ministerul Public	394
§1. Rolul și atribuțiile Ministerului Public.....	394
§2. Organizarea Ministerului Public	401
2.1. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție	401
2.2. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism	402
2.3. Direcția Națională Anticorupție	402
2.4. Parchetele de pe lângă curțile de apel, tribunale, tribunale pentru minori și familie și judecătorii.....	403
2.5. Parchetele militare.....	403
Capitolul al IV-lea. Consiliul Superior al Magistraturii	404
<i>Secțiunea 1. Rol și componență .....</i>	<i>404</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Funcționarea Consiliului Superior al magistraturii .....</i>	<i>405</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii ....</i>	<i>406</i>
§1. Apărarea independenței, imparțialității și reputației profesionale a judecătorilor și procurorilor.....	406
§2. Atribuțiile Plenului Consiliului Superior al Magistraturii.....	407
§3. Atribuțiile secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii	409
§4. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în domeniul răspunderii disciplinare a magistraților	411
4.1. Condițiile răspunderii disciplinare a magistraților.....	411
4.2. Aspecte procedurale	413
TITLUL X. CURTEA CONSTITUȚIONALĂ	417
Capitolul I. Reglementarea Curții Constituționale.....	417
Capitolul al II-lea. Structura Curții Constituționale	418
Capitolul al III-lea. Atribuțiile Curții Constituționale.....	419
<i>Secțiunea 1. Clasificare .....</i>	<i>419</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare .....</i>	<i>419</i>
§1. Controlul constituționalității legilor înainte de promulgare [art. 146 lit. a) teza I din Constituție].....	419
§2. Verificarea constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției [art. 146 lit. a) teza a II-a] și a legii de revizuire adoptate de Parlament (art. 23 din Legea nr. 47/1992).....	420
§3. Controlul constituționalității tratatelor sau a altor acorduri internaționale [art. 146 lit. b) din Constituție]	421
§4. Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului [art. 146 lit. c) din Constituție]	422

§5. Controlul constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului [art. 146 lit. l) din Constituție și art. 27-28 din Legea nr. 47/1992].....	422
§6. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial [art. 146 lit. d) teza I din Constituție].....	424
§7. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate de Avocatul Poporului [art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție].....	426
§8. Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice [art. 146 lit. e)].....	426
§9. Atribuția de a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și de a confirma rezultatele sufragiului [art. 146 lit. f) din Constituție].....	427
§10. Constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României [art. 146 lit. g) din Constituție].....	428
§11. Emiterea avizului consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României [art. 146 lit. h) din Constituție].....	428
§12. Veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia [art. 146 lit. i)].....	429
§13. Verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni [art. 146 lit. j)]	429
§14. Hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic [art. 146 lit. k)].....	429
Capitolul al IV-lea. Reguli procedurale specifice activității Curții Constituționale	431
Capitolul al V-lea. Actele Curții Constituționale și efectele acestora	433
<i>Secțiunea 1. Tipuri de acte .....</i>	<i>433</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Obligatoritatea erga omnes a deciziilor Curții Constituționale .....</i>	<i>434</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Obligatoritatea pentru viitor a deciziilor Curții Constituționale .....</i>	<i>436</i>
Bibliografie	445